

(ne) skutočné príbehy lekárky v Afrike

HAKUNA

MA TATA #T#A

MONIKA PALOČKOVÁ

(ne) skutečné příběhy lékařky v Africe

HAKUNA MATA#T#A

MONIKA PALOČKOVÁ

© 2021

Autor: © Monika Paločková

Fotografie: súkromný archív © Monika Paločková

Grafické spracovanie a návrh obálky: © František Vaterka

Jazyková korektúra: Peter Vaterka

Tlač: Finidr, s.r.o., Český Těšín

Vydavateľstvo: Elist s.r.o, Liptovský Mikuláš

Rok vydania: 2021

Všetky práva vyhradené. Nijaká časť tejto knihy nesmie byť reprodukováná, uchovávaná v rešeršných systémoch alebo prenášaná akýmkoľvek spôsobom vrátane elektronického, mechanického, fotografického či iného záznamu bez predchádzajúceho písomného súhlasu autora, respektíve vydavateľa.

ISBN 978-80-8197-387-1

Pod'akovanie

Ďakujem z celého srdca mojej maminke a ocinovi. Ďakujem, že ste za mnou stáli a podporovali ma pri všetkých rozhodnutiach. V každej jednej krajine, v ktorej som pôsobila, ste so mnou denne zdieľali všetky radosti a starosti. Lúbim vás.

Ďakujem ctenému profesorovi Krčmérymu a všetkým pracovníkom Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce svätej Alžbety v Bratislave za ich obetavú a oddanú prácu. V neposlednom rade za možnosť vycestovať na projekty a byť súčasťou vášho tímu.

Ďakujem mojim kolegom a priateľom: Dária Kimuli, Samuel Nyaga, Felistus Latia, Janka Masná, Janka Popová, Daniela Henneľová, Paolo Rizzetto, Zoltán Komlósi, Zacharie Ahishakiye, Martin Kolibáb; albánskym sestričkám: Judita Chovancová, Noemi Ždiľová, Alena Šugárová, Ján Dokulil s rodinou, Pavol Babic, Júlia Babicová, Emília Vojenčiaková, Mária Paločková, Salvatore Conti, Matúš a Tánička Paločkovci; a všetkým sponzorom zo Slovenska a Česka, ktorí poskytli finančné zdroje a modlitby pre naše projekty. Veľmi si vás vážim a ďakujem vám za všetko.

Ďakujem Ferimu Vaterkovi, ktorý sa podujal spísať so mnou príbehy do tejto knihy. Ďakujem za tvoj čas, obeť a ochotu.

Predhovor

Pamätám si, ako som pozerala dokument o podvyživých, HIV pozitívnych sirotách v Afrike na obrovskom pohodlnom gauči spolu s milujúcimi rodičmi, teplou večerou v rukách, pocitom bezpečia, chystajúca sa na ďalší deň do školy, v ktorej dostávam kvalitné vzdelanie zdarma. Ako je možné, že ja mám toto všetko a rovnaké deti ako ja, žijúce len o pár tisíc kilometrov na juh odo mňa, nemajú nič? Už ako dieťa som si povedala, že keď raz vyrastiem, pôjdem im tam pomôcť.

Roky ubiehali. Detský sen ostával stále len imaginárnym snom. Bola som v maturitnom ročníku a rozhodovala som sa, na ktorú vysokú školu pôjdem. Pamätám si ten horúci letný večer v pútnickom meste Lourdes, keď ku mne prehovoril Boh. Bolo rozhodnuté. Idem na medicínu. Nevieť prečo, v rodine nikto lekár nie je, nikdy som o tom nesnívala, chcem sa predsa venovať modelingu, zvládnem vôbec to náročné štúdium? No volanie bolo silnejšie než pochybnosti.

Štúdium bolo náročné, ale s Božou pomocou sa mi dalo plniť skúšku za skúškou. Počas celých šiestich rokov som mala obrovskú farebnú mapu sveta nalepenú na stene. Keď mi bolo najhoršie, prechádzala som prstom po krajinách tretieho sveta v duchu si sľubujúc: „Zaber! Keď úspešne dokončíš školu, budeš pomáhať ako lekárka tu aj tu, a... všade tam, kde iná pomoc nie je.“

Štúdium sa blížilo ku koncu, túžba silnela. Nevedela som, aký odbor chcem robiť, v ktorej nemocnici chcem raz pôsobiť. Vedela som len jedinú vec – chcem odísť pomáhať do rozvojových krajín. O správnosti mojich túžob ma presvedčili slová pána profesora Krčméryho: „Keď sa pýtaš Boha: ‚Bože kde si, že je na svete toľko chudoby?‘, Boh odpovedá: ‚A kde si Ty?‘ Bolo rozhodnuté.

V máji 2018 som úspešne zakončila štúdium na Karlovej Univerzite a v septembri 2018 sa začal písať počiatok tejto knihy – na misii v africkom Burundi.

Milí čitatelia, kniha je písaná žargónom, ktorý odzrkadľuje moje bezprostredné pocity v daných situáciách, odpustite preto expresiu alebo nadnesenosť. Som to jednoducho ja, autentická a otvorená. Želám vám príjemný zážitok a úsmev na tvári pri jej čítaní.

HAKUNA
MATATA

Obsah

Burundi	12
Modelka v Afrike	14
Nemocnica v banánovom poli	22
Invázia lietajúcich príšer	30
Najbláznivejší nápad	34
Uganda, krokodíl a žiadosť o ruku	48
Prvá misia v Afrike očami maminky	54
Južný Sudán	60
God bless this mess*	62
Domov, sladký domov	70
Očkovanie pod stromom	78
Sebo, malý veľký bojovník	84
Ako moja krv zachránila život	88
Chirurgia v buši	94
Nemocnica v buši	102
Keňa	112
Doktorka v slume	114
George, africký zázrak	122
Deti ulice/„Street boys“	130
Oh Happy Day!*	138
Svadba po africky	146
Je možné nemožné?	154
Albánsko	160
Doktorka v teréne	162
Eriseldine oči	170
Tragikomédia s názvom zdravotníctvo	176
Kilimandžáro	182
Strecha Afriky	184

*Mapourdit, Južný Sudán
Komunitný život širokých rodín na vyklčovanej pôde v buši.*

Burundi

časť 1

Modelka v Afrike

september 2018

*Gasura, Burundi
Pred nemocnicou CDS Gasura s úspešne vyliečeným pacientom.*

Modelka v Afrike

Lietadlo odlieta za hodinu. V hale preplnenej ľuďmi mamine tečú slzy, ocino mužne zadržáva emócie. Kráčam chrbtom dopredu, mávajúca a pusinkujúca smerom k rodičom. Pomedzi zvuk koliesok kufrov ponáhľajúcich sa cestujúcich ešte kričím za nimi: „Nebojte sa, vrátim sa!“ (O čom v tej dobe trochu aj sama pochybujem.) Odchádzam však spokojná. Včera som bola na spovedi a poriadne som sa rozlúčila so starkým a priateľmi. Dnes odchádzam naplniť svoj od detstva vytúžený sen – pomáhať tam, kde pomoc nie je.

Prilietam do horúceho Kigali, hlavného mesta Rwandy. Na letisku ma čaká Zolo, náš Afriky znalý logistik, a Martin, lekár narodený pre medicínu v „džungli“. Vítajú ma familiárne: „Vitaj v Afrike, doktorka. Nemáš víza do Burundi... Počkáme týždeň vo Rwande, možno sa ich niekomu v Burundi podarí vybaviť. Alebo sa možno vrátiš domov.“ Normálne som urečnená, ale adekvátnu odpoveď som nesformulovala. Jediné, po čom som túžila, bolo WIFI a aby som nedostala maláriu hneď v prvý večer. Sadám do auta ku chlapcom, ktorí z neznámeho afrického začiatočníka rýchlo vytušili napätie. Môj pobyt korenia hneď od štartu: „Kamoš, ja som mal maláriu 11-krát, z toho dvakrát som myslel, že naozaj umriem.“ – „Tak, kým si nemusel brať prevenciu proti HIV, z ktorej zvraciaš celý mesiac, lebo si sa napichol na ihlu, keď si odoberal krv HIV pozitívnemu dieťaťu, si v pohode.“ – „S prevenciou na maláriu bola najlepšia

Andrea v Sudáne, keď z nej na dva týždne ohluchla.“ – „WIFI v hoteli nie je, Moni, ale nevadí, voda tam je. Ale nepi ju, jasné?“ – „Inak, pozor na komáre.“ – „Dobrá noc.“

Ležím v posteli v „hoteli“, nad posteľou mám prevesenú moskytiéru* s dierami veľkými ako tenisáky, do uší mi hrá komária serenáda, škrabem si doštipané telo a rozmýšľam, či tie pľuhy vôbec ešte nájdu na mne miesto, ktoré nebolo vycucané. Zo všetkých dní strávených v Afrike to bol jediný, keď som pochybovala, či je tento nepredvídateľný kontinent pre mňa.

Nasledujúce dni som bola ako bývalá modelka/princezná, ktorá sa rozhodla prežiť v Afrike, vďačným terčom pre chalanov. Veľmi citlivo mi opisovali, ako bude môj život v Burundi vyzeráť. „Tak čo, princezná, ploštice v izbe ti nebudú vadit?“ – „Strážnikov v dome síce máš, ale chodia bez topánok a opití. Radšej si dávaj pozor.“ – „Ak budeš v noci počuť nejaké výstrely, to len cvičia vojaci v lese.“

Za týždeň čakania na víza som spoznala krásy Rwandy, ktorú som dovtedy poznala len z filmov o genocíde. Prekrásna príroda, nikdy nekončiace čajovníkové či kávové polia, červená zem zmáčaná hustými monzúnmi, filmovo romantické jazero Kiwi, výlet drevenou loďkou na ostrovček netopierov, ktorého stromy ich hostia tisíce.“ Z vrchu ostrova som dovidela až do nebezpečného Konga. V jeho lesoch sa stále skrývajú zabijaci z obdobia najrýchlejšej genocídy v histórii ľudstva.

„Na hraniciach určite nefoť. Mobil ti vezmú, hodia o zem a uistia sa, že ho do jednej kopy už nedáš,“ dostávam ďalšiu vzácnu radu pri prechode hraníc s vytúženým Burundi, kde nás už z diaľky zdravia ozbrojení vojaci. Vybaľujú mi kufor

a zabavujú plastové sáčky, ktoré sú v Burundi prísne zakázané. Srdce mi hrá africkú bubnovačku. Míňame obrovské banánové polia. Jediná cesta je tá, po ktorej ideme. Je plná ľudí, detí. Všetci niekam kráčajú s košmi či vodou na hlave, defmi obalenými v plachte na chrbte matky alebo len tak postávajú pri ceste. Pred nami vidím obrovitánsky trs stoviek zelených banánov pohybovať sa dopredu po ceste. Míňame tento jav a ja si všímam pod banánmi učupeného černocha, pedálujúceho naložený bicykel.

Každých pár kilometrov zastavujeme na tzv. check pointoch*. Dôvod, prečo zastavujeme, je lano natiahnuté skrz cestu. Už z diaľky vidíme vojakov s kalašnikovom, prehodeným cez plece, blížiacich sa oproti na kontrolu. Sťahujeme okienko. Vojak si hlavu so širokým úsmevom pchá do auta a pýta si peniaze na „fantu“. Pozerám na hlaveň zbrane a peniaze mu ochotne dávame.

Iný deň sme cestovali do hlavného mesta. Je to 300-kilometrová – na miestne cestné štandardy dosť náročná – cesta. Na prvom check pointe sa z nás rozhodli vytriasť, čo len šlo. Komplet prelustrovali auto a zistili závažný „zločin“ – chýbal nám druhý výstražný trojuholník. To bolo zlaté prasa oného dňa. Vojaci dali ochotne vedieť všetkým kolegom na ceste do Bujumbury. Na každom ďalšom check pointe sme už len stiahli okienko a sypali mince do rúk vojakov. Najdrahší výstražný trojuholník v mojom živote.

Prichádzame do Gasury (dedinka v strede nikde nekončiacich kopcovitých banánových plání). Sýto červenohnedá zem, na ktorej sedia dokumentárne exempláre afrických detí. Polonahé, zašmudlené, džavotavo sa hrajúce s kusom čohokoľvek, čo našli. Slniečko ostré a obloha modrá ako

oceán. Všetko okolo mňa má také krásne a sýte farby... Hlinené červené domčeky a pred nimi veselí domáci, máva-
júci mi so širokým úsmevom. Opekajú si na ohníčku pred
domom na špajdličke ponastokávané kozacie mäsko, ktoré
zapíjajú banánovým pivom. Vzrušene debatujú. Vzduch je
tu čistejší ako lotos – žiadne autá ani priemysel. Najčastejší
dopravný prostriedok je hrdzavý bicykel. Vďaka purifikova-
nému kyslíku, miešajúcemu sa s vôňou tráv a rastlín, sa cítim
ako v ezoterickej hyperbarickej komore. Je to iná planéta...
a milujem ju.

Burundi

časť 2

Nemocnica v banánovom poli

október 2018

Gasura, Burundi
S mojimi kolegami – „zdravotnými sestrami“ po rannej vizite.